“Biz bir Millî düşünce külliyatı oluşturma niyetindeyiz. İlk sayımızdan son sayımıza kadar, her birini süreklilik içinde hazırlama gayretindeyiz. Türklüğü, Türkçeyi ve Türk Düşüncesini okurlarımıza sunmak, onları günün kargaşasından kurtararak tarihle ve düşünceyle buluşturma gayesi güdüyoruz. Görüyoruz ki bugünün meseleleri insanımızı oldukça yoruyor, bu meselelerden bir nebze de olsa uzak durabilmeleri için Millî Mecmûa çıkartılmaktadır.”

Yasin Usta

ÖTÜKEN

her zaman okunacak dergiler

MİLLÎ MECMÛA

SAYI 35

KASIM - ARALIK **2023**
(2 ayda bir yayımlanır)

Ötüken Neşriyat A.Ş. adına
İmtiyaz Sahibi
Ertuğrul Alpay

Ötüken Neşriyat A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni
Göktürk Ömer Çakır

Baskı
Çınar Matbaacılık ve
Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad.
Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

Yıllık Abonelik Bedelleri
2023 yılı abonelik bedeli - **800 TL**

Hesap Numaramız
Ötüken Neşriyat A.Ş.
Şube: Beyoğlu Şubesi 456
T. C. Ziraat Bankası
Hesap Nu: 48038437-5009
IBAN
TR73 0001 0004 5648 0384 3750 09

ISSN
2667-4637

WhatsApp
0554 499 90 57

İletişim
millimecmua@otuken.com.tr

Millî Mecmûa
Genel Yayın Yönetmeni
Yasin Usta

Editör
Ahmet Alperen Can

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Mustafa Kara
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
Prof. Dr. Levent Bayraktar
Prof. Dr. Erkan Göksu
Prof. Dr. İsmet Türkmen
Doç. Dr. Mehmet Kaan Çalen
Doç. Dr. Mehmet Akıncı
Doç. Dr. Murat Hanilçe
Dr. Yunus Emre Tekinsoy
Dr. Kemal Haykıran
Dr. Ali Ahmetbeyoğlu
Oğuzhan Murat Öztürk
Misli Baydoğan
Metin Savaş

Son Okuma
Hüseyin Kaan Han

Grafik Tasarım
Mahmut Doğan

Ön Söz

Millî Mecmûa, 2018 yılından itibaren dosya konusu usulüyle 35 sayı neşretti. Mühim konulardan müteşekkil bu dosyalar; edebî – fikrî portre çalışmaları, düşünce akımları, Türk tarihinden figürler, Türk coğrafyasından nüveler ve İslâm düşüncesinin çeşitli problemleri içerdi. 35 sayı içerisinde 15 dosyada, önemli şahsiyete, ilgili konularda sorular yöneltildi. Her bir söyleşi, bugün hayli hacimli hâle geldi ve okuyucular açısından hepsine birden erişimi zorlaştı. Üstelik, söyleşi yapılan şahsiyetler içerisinde rahmet-i rahmana kavuşan büyüklerimiz de oldu. 2023 yılının son sayısı, bu gerekçelerle söyleşilerin derlenmesine ayrıldı.

Yayımlanan ilk sayısında bugüne Millî düşünce sınırlarını belirlemeye çalışan Millî Mecmûa, yaptığı söyleşiler ile bu sınırın köşe taşlarını da okuruna sundu. Türk düşüncesine önemli katkılar yapan birbirinden önemli isimlerle Türklüğün dününü, bugününü ve yarınını konuştu. Gelecek sayılarında da bu gayreti doğrultusunda hareket edecek ve millî külliyat oluşturma seferberliğinin yolbaşçılığı görevini sürdürecek.

1, 3, 4, 5, 7, 10, 14, 15, 19, 20, 27, 28, 29 ve 30. sayılarda yer alan bu söyleşiler; Ahmet Bican Ercilasun, Ömer Tuğrul İnançer, Erkan Göksu, Süleyman Çobanoğlu, Ayhan Bıçak, M. Cüneyt Kaya, Hasan Erimez, Osman G. Özgüdenli, Gülay Bezer, Murat Yılmaz, Ali Bademci, Arzu Enver Eroğan, Hasip Saygılı, Ozan Bodur, Ekmeleddin İhsanoğlu, Özkul Çobanoğlu ve Mehmet Akıncı ile gerçekleştirilmiştir.

35 sayı boyunca kıymetli kanaatlerini bizimle paylaşan ve takip eden herkese teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

PROF. DR. AHMET BİCAN ERCİLASUN İLE HÜSEYİN NİHAL ATSIZ ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ
.....06

ÖMER TUĞRUL İNANÇER İLE SÖYLEŞİ
.....14

ERKAN GÖKSU İLE MALAZGİRT ZAFERİ MUSÂHABESİ
.....32

SÜLEYMAN ÇOBANOĞLU İLE MÜLÂKAT
.....43

PROF. DR. AYHAN BIÇAK İLE RÖPORTAJ
.....63

SÜLEYMAN ÇOBANOĞLU İLE SÖYLEŞİ
.....71

M. CÜNEYT KAYA İLE SÖYLEŞİ
.....99

HASAN ERİMEZ'LE ÖMER SEYFETTİN ÜZERİNE SÖYLEŞİ
.....106

OSMAN G. ÖZGÜDENLİ İLE SÖYLEŞİ 110

GÜLAY BEZER İLE OSMAN TURAN ÜZERİNE SÖYLEŞİ 117

MURAT YILMAZ İLE 3 MAYIS ÜZERİNE SÖYLEŞİ 124

ENVER PAŞA SÖYLEŞİLERİ 141

PROF. DR. EKMELEDDİN İHSANOĞLU İLE OSMANLI MODERNLEŞMESİNDE İLK ADIMLAR: TEKNOLOJİ, BİLİM VE EĞİTİM ÜZERİNE 146

ÖZKUL ÇOBANOĞLU İLE TÜRK MİTOLOJİSİ ÜZERİNE BİR MÜLAKAT 161

MEHMET AKINCI İLE PEYAMİ SAFA ÜZERİNE SÖYLEŞİ 166

PROF. DR. AHMET BİCAN ERCİLASUN İLE HÜSEYİN NİHAL ATSIZ ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ

24 MAYIS 2016, ANKARA*

Öncelikle kendinizden bahseder misiniz?

-Ben Ahmet Bican Ercilasun'um. 1943 yılında 8 Şubat'ta İzmir'de doğdum. İlk, orta ve lise tahsilimi İzmir'de tamamladım. 1963-67 arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okudum. 1967'de Atatürk Üniversitesinde asistan, 1971'de doktor oldum ve Hacettepe'ye geçtim. 1971-86 arasında Hacettepe'de, 86'dan emekli olduğum 2010 tarihine kadar Gazi Üniversitesinde çalıştım. Türk dili, Türk lehçeleri alanında, Türk kültürü alanında çalışmalarım var.

-Hocam Atsız Bey ile ne zaman ve nasıl tanıştınız?

-Atsız Bey ile İstanbul'da talebe olduğum yıl, yani 1963 yılında tanıştım. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi onun çalıştığı Süleymaniye Kütüphanesine çok yakındı. Zaten kitaplarını daha lisede iken okumuştum ve İstanbul'a gidince kendisi ile tanışmayı aklıma koymuştum. Gider gitmez de Süleymaniye Kütüphanesine gittim ve tanıştım. Ondan sonra İstanbul'da kaldığım dört yıl boyunca öğle saatlerinde daha çok Süleymaniye Kütüphanesinde, bazen de hafta sonlarında Maltepe'deki evinde sık sık kendisini ziyaret ettim.

-Hocam siz bir edebiyatçısınız…

-Dilci daha çok.

* Bu röportaj Zeynel Abidin POLAT tarafından hazırlanan ve Berikan Yayınları tarafından basılacak olan ''Atsız'lı Söyleşiler'' kitabında yayınlanmak üzere yapılmıştır.

ÖMER TUĞRUL İNANÇER İLE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
DOĞUKAN ORUÇ

Doğukan ORUÇ: Efendim, genelden özele gidersek, yaşanılan yer, mekân ile insanın hakikatle arasındaki bağı sağlayabilen kısım nedir? Şehirlerin hâlet-i ruhiyemize etkisi var muhakkak.

Ömer Tuğrul İNANÇER: Hem şehirlerimizin hem evlerimizin, mahallemizin, semtimizin… Etki olmaması insan olmaktan uzaklaşmak demektir. İnsanın her şeyden etkilenmesi çok tabiî bir şeydir. Ahmet Hamdi Bey'in, Tanpınar'ın, çok güzel bir sözü vardır: "Bir payitaht ebeden payitahttır." Bunu Anadolu şehirlerini gezdiğimiz zaman anlıyoruz. Beyşehir, bir kasaba; İznik, kasaba. Ama ikisi de başşehirlik yapmış. Kütahya, Balıkesir, Manisa, Kastamonu gibi şehirler… Çankırı'da o hava yok, Çorum'da yok. Manisa'da var, İzmir'de yok. Aydın'da var, Aydınoğulları Beyliği… Hatta Birgi'de var, bir ara o da başkentlik yapmış. Sivas'ta var, Selçuk başkenti. Kayseri'de kezâ, Konya zaten… Karaman, ki yeni vilâyettir, eskiden kazaydı… Bu ne demek? Bir payitahta değişik insanlar geliyor. Büyükler geliyor, toplanıyor: Devlet büyükleri ve devletin bizatihi kendisi. Devlet insan demektir ama ne olursa olsun, idarecisi… O büyükleri topluyor, onlara hizmet imkânı ve ortamı sağlıyor. Ne yazık ki ders kitaplarımızda, bizim okuduğumuz zamanda, hâlâ öyle olmadığını zannediyorum, şairlerin padişahtan para almak için şiir yazdıklarını söylediler. Rönesans hareketinin maddi desteğinin İtalyan Medici ailesi tarafından yapıldı-

ERKAN GÖKSU İLE MALAZGİRT ZAFERİ MUSÂHABESİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
DOĞUKAN ORUÇ

Doğukan Oruç: Öncelikle bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Erkan Göksu: Ben teşekkür ederim.

D.O: Evvela bu söyleşinin gerçekleşmesini sağlayan olayın ehemmiyetinden bahsetsek… Malazgirt Savaşı niçin bu kadar önemlidir?

E.G: Doğu-Batı çatışmasının önemli kavşak noktalarından birini teşkil eden Malazgirt Savaşı, 1071 yılında Sultan Alp Arslan kumandasındaki Selçuklu ordusunun, sayı ve teçhizat bakımından kendisinden üstün olan Romanos Diogenes kumandasındaki Bizans ordusunu mağlup ettiği en önemli askerî zaferlerimizden biridir. Bununla beraber savaştan sonra yaşanan gelişmeler, Malazgirt'in sadece Selçuklular ve Bizans'ı değil, bütün doğu ve batı dünyasını etkilemiştir. Bu bakımdan Malazgirt Savaşı'nı sadece askeri yönleriyle değil, siyasi, sosyal, kültürel ve dini gelişmeler çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Malazgirt Savaşı'nın en belirgin sebebi Bizans'ın, Anadolu içlerine doğru ilerleyen Türkmenleri durdurmaktır. Şüphesiz tarihte Anadolu'da faaliyet gösteren başka doğulu devletler de olmuştur. Özellikle Emevîler ve Abbasîler döneminde Müslümanların Anadolu'daki faaliyetleri İstanbul'a kadar uzanmıştır. Ancak bu bunların hemen hiçbiri kalıcı olmamıştır. Buna karşılık Selçuklular zamanında Anadolu'ya düzenlenen harekât,

SÜLEYMAN ÇOBANOĞLU İLE MÜLÂKAT

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
YASİN USTA

Yasin Usta: Siz bir programda, "Benim aklımın da varlığımın da, geçmişimin de geleceğimin de merkezi Türkiye. Türkiye rüyası kardeşim." demiştiniz. Türkiye rüyası tasavvurunuzdan bahsedebilir misiniz?Süleyman Çobanoğlu: Türkiye Rüyası demek, Türkiye'yi "yeniden var kılmak" mücadelesi ve kavgası demek. "Yeniden var kılmak" diyorum çünkü bu daha önce başarılmış ve şimdi yeniden başarılması gereken bir meseledir. Bunun birinci ayağı, benim kanaatimce Anadolu'nun fetreti denilen o dönemdir. İlginç bir şekilde, bence Anadolu'nun en kavi dönemlerinden birisi, Beylikler Dönemi ve arkasından fetret diye adlandırdığımız -Moğol istilâsı, Timur vs.- dönemlerdir. Niye bunu söylüyorum? Beni padişah sıralamaları çok ilgilendirmiyor. Ben o dönemde Yûnus Emre mi yaşıyor, Hacı Bektâş-ı Velî mi yaşıyor, ona bakıyorum. Yani o dönemde Anadolu topraklarında Türk ülkesi, Türkiye, Türkeli... Birinci tohum o zaman yeşermiş aslına bakarsanız. Bir tarafta Yûnus Emre, bir tarafta Nasreddin Hoca, bir tarafta Hacı Bektâş-ı Velî. O bir kuşaktır, bir büyük adamlar kuşağı. Orada aslında biz, bu toprakları vatan kılmışız. Evet, Malazgirt'te kapı açılmış, şu olmuş, bu olmuş, şu savaşta şu sonucu almışsın, şu padişah ya da şu kral şunu yapmış olabilir ama Rusya'yı Rusya yapan şey sürüsüne bereket çarlar değildir. Rusya'yı Rus ülkesi yapan şey Dostoyevski, Tolstoy, Rachmaninoff, Puşkin'dir. Aynı şekilde Amerikan tarzı dediğimiz

PROF. DR. AYHAN BIÇAK İLE RÖPORTAJ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
ALPEREN CAN

Alperen Can: Giriş mâhiyetinde bir soruyla başlayayım hocam, Türk Düşüncesi ifadesinin kapsamından ne anlamalıyız, "Türk" ve "Düşünce" kavramları neye işâret etmektedir?

Ayhan Bıçak: Türk kimliği ile Türkçeyi irtibatlı olarak düşünmek gerekiyor. Bu manada Türk'ten Türkçe konuşan ve Türkçe yazanları anlıyorum. Bu da geniş bir coğrafyayı hesaba katmayı gerektiriyor. Düşünce ise belli bir meselenin teorik çerçevede temellendirilmesidir. Düşünce toplumun tümünden gerçekleşen, onun tarihi süreçte ürettiği bütün unsurları içerir. Bu anlamda düşünce üretimi zengindir. Felsefe gibi şahsi bir ürün olmaktan ziyade düşünce, bir toplumun ürünü olarak kullanılmalıdır. Dolayısıyla toplumların teorik düşüncelerinden bahsederken düşünce terimiyle o toplumun adını birleştirmemiz gerekir. Bu anlamda Türk Düşüncesi deyimini kullanmayı tercih ediyorum. Toplumun düşüncelerini ise bildiğiniz gibi evren tasavvurunun meseleleri; köken ve ölüm sorunu, devlet anlayışı gibi birçok mesele oluşturur. Evren tasavvuru, bu yönüyle toplumun ürettiği en geniş değerler bütünüdür. Türk Düşüncesi dediğimde, evren tasavvurunun Türk diliyle kurulduğu bir sisteme işaret ediyorum.

A. Can: Türklerin zihniyet dünyasındaki bir süreklilikten bahsedebilir miyiz?

A. Bıçak: Bütünlüklü bir şekilde baktığımızda bir sürekliliğin

SÜLEYMAN ÇOBANOĞLU İLE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
YASİN USTA

Yasin Usta: Birçok dipnotlu makale yazılıyor, kitap yazılıyor, öykü yazılıyor. Biz şiire nerede gereksinim duyuyoruz? Neden şiir yazıyoruz?

Süleyman Çobanoğlu: Belki bu sorunun cevabı olabilecek bir biçimde, Tamgalar'ın girişine bir epigraf koydum. Bir alıntı cümle; İngiliz şair -ya da Amerikalı da diyebiliriz-, Eliot'tan bir alıntı. Çok önemsediğim bir söz o. Eliot, Nobel Edebiyat Ödülünü aldıktan sonra, ödül töreninde yaptığı konuşmada o cümleyi sarf ediyor. Şunu söylüyor özetle: Diğer sanatların insanları birleştirmek gibi bir fonksiyonu vardır; ama öyle anlaşılıyor ki şiir, insanları birleştirmek yerine onları ayırıyor. Ben de bu sözü alıntıladım, tam da Tamgalar'ın kendisine mesele ettiği duyguyu veren bir söz bu: "şiir insanları birleştirmez, fakat onları ayırır". Bu ne demek, bu şu demek: Müziğin, yani melodi ve nağme dediğimiz sessel kompozisyonun evrensel olduğunu kabul ederiz. Gerçekten bir Afrikalı, bir Eskimo, Yakutistanlı bir göçer ya da bir Güney Amerika yerlisi, aynı müzikten aynı hissiyatı, aynı zevki alabilir. Ama şiir çok böyle değil. Bunun nedenleri var. Birincisi, şiir çevrilince, başka bir dile aktarıldığında buharlaşan bir şey. İkincisi ve daha önemlisi, benim üstünde durmak istediğim tarafı da bu: Şiir, millet olma vasfından bağımsız değildir, hiçbir biçimde bağımsız değildir. Beethoven pekâlâ Polonyalı

M. CÜNEYT KAYA İLE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
A. ALPEREN CAN

A. Alperen Can: Öncelikle söyleşi teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz hocam. İslâm Nazariyatı dosya konusu ile İslâm Medeniyeti dizisinin ilk cildini de inşallah neşretmiş olacağız. Bu sebeple yönelteceğimiz sorular da İslâm nazariyatına genel bir "giriş" mahiyetinde olacak… Son yıllarda, sizin de Klasik Yayınları üzerinden katkıda bulunduğunuz İslâm nazariyatı literatürü oldukça genişliyor. İlimler tasnifinde de kullanılan bir kavram olan "nazariyat" kavramından nasıl bir düşünce yapısını anlamalıyız? Diğer yandan, İslâm nazariyatı, hangi yapı taşlarından teşekkül etmiştir?

M. Cüneyt Kaya: Davetiniz için ben teşekkür ederim. "Nazariyat"ın kökünü oluşturan *nazar* ve dolayısıyla *nazarî* kavramlarının İslam'ın erken tarihlerine kadar geri giden bir geçmişi var. 8. yüzyılın başlarından itibaren felsefî/aklî bilimlerin Arapçaya aktarımı süreci, beraberinde bu bilimlere dair bir tasnifin de intikalini sağladı. Aristoteles'e dayanan bu tasnifte bilimler teorik ve pratik olarak ikiye ayrılıyordu ve tercüme sürecinde "teorik" *nazarî*, "pratik" ise *amelî* olarak karşılandı. Temelde fizik, matematik ve metafizikten müteşekkil *nazarî* bilimler, insanın eylemlerinden bağımsız olarak var olan varlık alanının gerçekliğine dair *doğru* bilgiye ulaşmayı hedeflerken; ahlâk, ev yönetimi ve siyasetten oluşan *amelî* bilimler ise insan eylemlerinin neticesinde varlık bulan alanların gerçekliğini keşfetmeyi ve *iyi*

HASAN ERİMEZ'LE ÖMER SEYFETTİN ÜZERİNE SÖYLEŞİ

+ Ömer Seyfettin Türk hikâyeciliğinde nasıl bir konum teşkil etmektedir?

Hasan Erimez: Ömer Seyfettin'in Türk hikayeciliğindeki konumunu bilhassa "Dil" meselesi belirlemiştir. Zira Ziya Gökalp ve Ali Canib ile beraber bânîsi oldukları "Yeni Lisan Hareketi" ile Arapça-Farsça terkiplerin hakim olduğu edebî dilin yerine, Türk milletinin "konuştuğu dilinin" hakim olduğu bir edebî üslubun temelini atmıştır. Bu üslup çerçevesinde ortaya koyduğu yetkin eserlerle Türk edebiyatı da artık bu üslubun etrafında şekillenmeye başlamış, dolayısıyla Ömer Seyfeddin de Türk hikâyeciliğinde "mihenk taşı" konumunda yer edinmiştir.

+ Gerek Servet-i Fünûn gerekse bu dairenin dışındaki hikâye yazarlarıyla Ömer Seyfettin arasında ne gibi farklılıklar söz konusudur?

Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati akımları üzerinden değerlendirirsek, bilindiği gibi bu edebi akımlar toplumsal hadiselerden ziyade sanat kaygısı güden, kişiselliği daha fazla ön planda tutan akımlardır. Oysa Ömer Seyfeddin'in bânîlerinden olduğu Milli Edebiyat akımı daha toplumcu bir anlayışı benimsiyordu. Zira bulundukları dönemde Osmanlı Devleti ve dolayısıyla Türk milleti bitip tükenmeyen savaşlarla boğuşuyor, imparatorluğun dört bir tarafındaki gayri-Türk ve

OSMAN G. ÖZGÜDENLİ İLE SÖYLEŞİ

1. Türkler İslâmiyet'i İran üzerinden mi öğrendiler?

Türkler, İslâmiyet'i uzun bir tarihî süreçte, çok geniş bir coğrafyada ve farklı kanallar üzerinden öğrenmişlerdir. Volga Bulgarları, Karahanlılar, Selçuklular, Uygurlar ve Kırgızlar gibi farklı Türk topluluklarının İslâmlaşma süreci farklı zaman dilimlerinde, farklı coğrafyalarda ve muhtelif dinamiklerin etkisi altında gerçekleşmiştir. Bu dinamikler arasında pek tabii olarak Türklerin kadim komşusu olan İranlıların da tesiri vardır. İran asıllı ălim, tüccar, seyyah ve din adamlarının Ortaçağ boyunca Anadolu'dan Çin'e kadar uzanan geniş bir coğrafyada oldukça aktif oldukları bilinmektedir. Türkçede dinî literatüre giren hüdă, peygamber, namaz, abdest, oruç ve hoca gibi pek çok Farsça kelime Türklerin İslâmlaşma sürecinde İran etkisinin en açık delilidir. Bununla birlikte, çok geniş bir coğrafyada ve uzun bir zaman diliminde cereyan eden bu süreçte İranlıların etkisinin daima yeknesak olmadığı anlaşılmaktadır. Neticeleri itibariyle sadece Türk ve İslâm tarihinin değil, aynı zamanda dünya tarihinin de en önemli hadiseleri arasında yer alan Türklerin İslâmlaşma süreci maalesef henüz sosyal, kültürel, psikolojik ve sosyo-antropolojik açılardan bütün boyutlarıyla incelenerek ortaya konulabilmiş değildir. İranlıların ve Soğdlar, Hărezmliler gibi İranî unsurların bu sürecin farklı aşamalarındaki etkisi, ancak bu yöndeki araştırmaların derinleşmesinden sonra netleşecektir.

GÜLAY BEZER İLE OSMAN TURAN ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Osman Turan'ın tarihçiliği, tarih anlayışı hakkında bilgi verir misiniz?

Osman Turan tarihi milletlerin bilinç kaynağı ve bundan dolayı da geleceğin inşası için en önemli vasıta olarak görür. Geleceği biçimlendirecek bu hazineden gereğince istifade edebilmek için, ***tarih yazmanın tarih yapmak kadar önemli***; ***tarih bilincinin de toplumların medeniyet düzeyiyle orantılı*** olduğunu düşünür ve her vesileyle bunun altını çizer. Bu çerçevede ***Tarih milletin geçmişiyle geleceğini birbirine bağlayacak değerli bir hazine; bu hazineyi kullanma bilincine sahip olmayan toplumlar ise hafızasız ve kavrayışsız bir kalabalıktan ibarettirler*** der. Türklerin yüzyıllar boyunca üç kıtada dünya tarihini şekillendirmelerine rağmen yazma geleneklerinin bulunmayışını önemli bir eksiklik olarak tespit eder. Ayrıca günümüz tarihçilerinin de Türk Tarihini bütüncül bir kavrayışla ortaya koyabilecek tarih yazım anlayışından mahrum olduğuna işaret eder. Gerçekten de tarihçiliğimiz bir ölçüde, ihtisaslaşma adına hafızaya yük teşkil eden, adeta birbirinden bağımsız kompartımanlar halinde, siyasi ve askeri olaylar yığını haline gelmiştir.

Cumhuriyet döneminde M. Fuat Köprülü, bir ilim adamı sorumluluğuyla bu boşluğun doldurulması amacıyla Türk tarihi, edebiyatı ve kültürünü; kronolojisi ve kaynaklarıyla geniş bir açıdan kavramaya

MURAT YILMAZ İLE 3 MAYIS ÜZERİNE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
DOĞUKAN ORUÇ

Millî Mecmûa: 3 Mayıs 1944'te yaşanan hadise nedir?

Murat Yılmaz: 3 Mayıs bugüne kadar her yıl Türk milliyetçileri tarafından anılan ve o günün önemini hatırlatan bir olayı ifade etmektedir. 3 Mayıs 1944 tarihinde Ankara'da milliyetçi gençlerin oluşturduğu bini aşkın kişi büyük bir eylem gerçekleştirmiş ve Türk milliyetçiliği adına uyanışı temsil etmiştir. Aslında bu eylem bağımsız bir vaka değil, Nihâl Atsız'ın dâhil olduğu adlî bir sürecin yansımasıyla cereyan eden olaydır. Bu nedenle olayı anlayabilmek için biraz geriye gitmek gerekmekte.

Malumunuz üzere 1944 yılının ilk aylarında II. Dünya Savaşı bütün hızıyla devam etmektedir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Türkiye'yi savaşın dışında tutma politikası gereği iç politikasını da buna göre şekillendirmektedir. İçerideyse milliyetçiler ve komünistler arasında özellikle matbuat üzerinden büyük çekişme var. İşte böyle bir dönemde Atsız çıkarmakta olduğu Orhun dergisinin Mart ve Nisan 1944 tarihli 15 ve 16 numaralı sayılarında "Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye" adıyla iki açık mektup yayımlamıştır. İlk mektupta Sovyet propagandası neticesinde ülkede yayılmaya çalışılan komünizm tehlikesine dikkat çekmiş, komünist üniversite öğrencilerinin üniversitedeki faaliyetlerini açıklamış ve komünizmin Türkiye için büyük bir tehdit olduğunu söylemiştir. İkinci mektupta da komünistlerin Millî Eğitim Bakanı Hasan

ENVER PAŞA SÖYLEŞİLERİ

ALİ BADEMCİ
ARZU ENVER EROĞAN
HASİP SAYGILI
OZAN BODUR

Şimdiye dek kamuoyunda Enver Paşa'yı pek çok farklı tarafıyla tartıştık. Peki, biraz kendi küçük dünyasına indiğimizde bir insan olarak nasıl bir Enver ile karşılaşırız?

Ozan Bodur: Tarihi ve askeri olarak bir şeyler söylemek daha kolay olabilirdi ancak bir insan olarak Enver Paşa'yı değerlendirmek için hayatının bütününe yani sadece başardıklarına veya başaramadıklarına değil hepsine birden belki de düşündüklerine de bakmak ve onları tahlil etmek durumundayız. Her şeyden önce önümüzde 1908 İkinci Meşrutiyet hadisesinden sonra "Hürriyet Kahramanı" olarak isimlendirilen önemli bir karakter var. Bunu neden söylüyorum; şundan dolayı eğer biz o devirlerde yaşayan bir kişiye dönüp "bundan yarım asır sonra bu memlekette Enver Paşa'nın ismi bile zor hatırlanacak" deseydik herhalde en hafif biçimde bize gülüp geçerdi. Çünkü söz konusu zaman dilimi için tahayyül edilmesi çok zor bir durum. Her şeyden önce devrin en önemli isimlerinden biri. Bir cemiyet adamı ve Sultan Abdülhamid Han'ı tahtan indiren İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gizlilik sarmalı içindeki katı disiplinine malik. Belki de bu disiplinin karakterize olmuş şekli. Çünkü duygularını çok belli etmiyor. Çok konuşmayı sevmiyor. Hatta bazı siyasal durumlarda duygularını saklamayı da başarıyor. Lakin bu silik, gri bir kişiliğe sahip

PROF. DR. EKMELEDDİN İHSANOĞLU İLE OSMANLI MODERNLEŞMESİNDE İLK ADIMLAR: TEKNOLOJİ, BİLİM VE EĞİTİM ÜZERİNE

SÖYLEŞİYİ YAPAN:
ABDULLAH EZİK

Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu, Ötüken Neşriyat'tan çıkan yeni kitabı *Osmanlı Modernleşmesinde İlk Adımlar: Teknoloji, Bilim ve Eğitim*'de İslam felsefesinin geçmişten bugüne nasıl bir dönüşüm içerisinde olduğunu anlatırken Osmanlı medeniyetini oluşturan kültürel, eğitimsel, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri de farklı noktalardan inceliyor. Büyük bir fikir hareketi olarak değerlendirilebilecek, felsefe ile eğitimin, bilim ile teknolojinin iç içe geçtiği tüm bu merhaleler, özünde hep bir ilerleme hareketi de barındırıyor. Osmanlı-İslam felsefesinin üzerinde yükseldiği söz konusu bu değerler, bugünkü medeniyet anlayışımızın da özünü teşkil ediyor.

Abdullah Ezik, Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu ile geçtiğimiz aylarda Ötüken Neşriyat'tan çıkan yeni kitabı *Osmanlı Modernleşmesinde İlk Adımlar: Teknoloji, Bilim ve Eğitim* üzerinden Osmanlı-İslam felsefesi, bu felsefenin devir ile ilişkisi, Osmanlılarda dil, eğitim ve bilim anlayışı ile imparatorluktan cumhuriyete giden süreci konuştu.

Siz bu kitabınızda 1980'den bu yana, 40 yılı aşan bu ilk modernleşme adımlarında birçok konuya değindiniz. Bilimin aktarılması, teknolojinin aktarılması, eğitim ve dini eğitim kurumlarının inşa edilmesi, dilin değişmesi, kanuni düzenlemelerin değişmesi gibi birçok konuyu işlediniz. Bu nereden neşet ediyor, siz bu konuyla nasıl ilgileniyorsunuz?

ÖZKUL ÇOBANOĞLU İLE TÜRK MİTOLOJİSİ ÜZERİNE BİR MÜLAKAT

MÜNEVVER YAVUZ
FATİH ORTA

1) Sayın hocam, size göre Türk mitolojisi nedir ve ne değildir?

Türk mitolojisi, Türkçe'nin oluştuğu andan itibaren onu konuşanların bireysel ve toplumsal varlık ve kimliklerini, dışlarındaki varlıklar veya dış dünyayla birlikte idrak ve ifade ettikleri söze, harekete, töre, tören, ritüele ve nesneye dayalı olarak dışa vurdukları her türlü inanış, düşünüş ve bilinçli yaratışın, tapınışın ve bunları değiştirip dönüştürerek kuşaktan kuşağa aktarışın tamamıdır. Bir kültürün kendini idrak temeli ve onun üzerinde neyi nasıl eyleyeceğinin rehberi ve bunların değerler takasonomisidir. Ne değildir konunun amatörü olan birilerinin kahve falı bakar gibi "hanemize ay doğuyor; aman da bedrülaeyna" kakafonisine benzer "yaman yorumcu"luklar ve insanı gerçekten hayrete düşüren "uydurellezine velvezine" ve "ne sihirdir ne keramet kelime çabukluğu marifet" metotlarıyla Esen Esin merhum başta olmak üzere Türk Mitolojisi çalışmalarına ömürlerince hizmet etmişlerin "emek" ve "eserleri"nin doğrulanıp çalınması er ya da geç gün ışığına çıkacak hırsızlıklar manzumesidir iddia ne olursa olsun bu tür "yapıt"lar, "bilimsel, akademik" ya da "mitolojik bir çalışma veya "mitoloji" değildir. Yöntem, kaynak ve kuramsal çerçeve bu işin olmazsa olmazıdır. Yöntem, kaynak ve kuramsal çerçeveye sahip akademik yazarlık ürünü olmayan hiçbir me-

MEHMET AKINCI İLE PEYAMİ SAFA ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Öncelikle teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz hocam. İlk olarak bize, Peyami Safa'nın düşünür yönüyle ilgilendiği temel problemlerden ve dâhil olduğu politik polemiklerden söz edebilir misiniz?

Peyami Safa çok yönlü bir düşünür. Ama özetle bir şey demek gerekirse temel meselesi de Türk modernleşmesi ve bu noktada tutulan ve tutulacak olan istikamet.

Diğer taraftan mevzu politik polemik olunca Safa'nın çokça polemiklerinden bahis açılabilir. Ama ben bir değişiklik yapayım girmediği girmek istemediği bir polemik ve kişiden bahsedeyim. Hatta biraz daha kafa karıştıralım bir muhafazakâr düşüncenin kurucu aydınlarından birisi olarak Abdülhamit'te olan düşmanlığından bahsedelim.

Yeni dizilerle beraber muhafazakârlar arasında bir Abdülhamit hayranlığı körüklenmiş durumda. Bu hayranlığın Türk muhafazakârlığının önemli fikir adamında da olması beklenir. Ama Peyami Safa ömrü boyunca Abdülhamit'e karşı husumet duymuş ve bunu da ifade etmiştir.

Diğer yandan ise pozitivizmin gerecek bir eleştirmeni olmakla birlikte pozitivizmi Türkiye'ye ithal eden Abdullah Cevdet için sivri dilini hiç kullanmamış olması ilginçtir.

Bir düşünürü anlamak bazen kolay değildir. Onun düşüncelerini anlarken hayatını da iyi bilmeniz gerekir. Abdülhamit, Safa'nın şair olan babasını sürgüne gönderiyor. Bura-